

УДК 338.48:379.85(540)

Копачинська Галина Василівна,
кандидат географічних наук

Лукашук Оксана Олександрівна

Східноєвропейський національний
університет імені Лесі Українки, м. Луцьк,
Україна, e-mail: kopachinskaja@gmail.com

Східноєвропейський національний
університет імені Лесі Українки, м. Луцьк,
Україна, e-mail: sunny.lukashuk@inbox.ru

СУЧАСНИЙ СТАН РОЗВИТКУ ТУРИЗМУ В ІНДІЇ

Мета. Вивчити стан розвитку туристичної діяльності Індії на сучасному етапі за такими показниками: зайнятість трудового населення у туристичній сфері, дохід від туризму, валовий дохід в іноземній валюті та кількість іноземних туристів.

Результати. Проаналізовано вплив основних чинників та передумов на розвиток туризму в країні, а саме: економіко-географічного положення, природних умов та ресурсів, історичних передумов, культурно-релігійних особливостей та ін. Було виявлено найпопулярніші туристичні центри Індії та види туризму, котрі в них поширені.

Методика. Під час написання були використані такі методи дослідження: аналіз, порівняльний, історичний, статистичний, прогнозування, системний та ін.

Наукова новизна. Охарактеризовано Індію як одну з найперспективніших рекреаційно-туристичних країн не лише Азійського макрорегіону, а й усього світу. В роботі розглянуто основні види туризму в Індії, зокрема культурно-пізнавальний та релігійний туризм, які досягли найбільшого адже розвитку в країні, адже вона є однією з найдавніших цивілізацій світу.

Практична значимість. Результати дослідження можуть бути використані при вивченні таких навчальних дисциплін, як «Країнознавство», «Основи міжнародного туризму», «Рекреаційна географія», «Основи інвестиційного туристичного менеджменту», «Туристичне країнознавство країн Азії» на лекційних та семінарських заняттях на факультеті міжнародних відносин.

Ключові слова: Індія, туризм, туристичний регіон, туристична діяльність, геотуристичне положення, туристичний центр, туристичні ресурси.

УДК 338.48:379.85(540)

Копачинская Галина Васильевна,
кандидат географических наук

Мазурец Роман Русланович

Восточноевропейского национального
университета имени Леси Украинки, г. Луцк,
Украина, e-mail: kopachinskaja@gmail.com

Восточноевропейского национального
университета имени Леси Украинки, г. Луцк,
Украина, e-mail: sunny.lukashuk@inbox.ru

СОВРЕМЕННОЕ СОСТОЯНИЕ РАЗВИТИЯ ТУРИЗМА В ИНДИИ

Цель. Изучить состояние развития туристической деятельности Индии на современном этапе по следующим показателям: занятость трудового населения в туристичний сфері, доход от туризма, валовой доход в иностранной валюте и количество иностранных туристов.

Результаты. Проанализировано влияние основных факторов и предпосылок на развитие туризма в стране, а именно: экономико-географического положения, природных условий и ресурсов, исторических предпосылок, культурно-религиозных

особенностей и др. Было обнаружено популярные туристические центры Индии и виды туризма, которые в них распространены.

Методика. При написании были использованы следующие методы исследования: анализ, сравнительный, исторический, статистический, прогнозирование, системный и др.

Научная новизна. Охарактеризовано Индию как одну из самых перспективных рекреационно-туристических стран не только Азийского макрорегиону, но и всего мира. В работе рассмотрены основные виды туризма в Индии, в частности культурно-познавательный и религиозный туризм, которые достигли наибольшего развития в стране, ведь она является одной из древнейших цивилизаций мира.

Практическая значимость. Результаты исследования могут быть использованы при изучении таких учебных дисциплин, как «Страноведение», «Основы международного туризма», «Рекреационная география», «Основы инвестиционного туристического менеджмента», «Туристическое страноведение стран Азии» на лекционных и семинарских занятиях на факультете международных отношений.

Ключевые слова: Индия, туризм, туристический регион, туристическая деятельность, геотуристическое положение, туристический центр, туристический ресурс.

UDC 338.48:379.85(540)

Kopachinska Galina Vasylivna,
Candidate of Geography Sciences

Lesya Ukrainka Eastern European National
University, Lutsk, Ukraine, e-mail:
kopachinskaja@gmail.com

Lukashuk Oksana Oleksandrivna

Lesya Ukrainka Eastern European National
University, Lutsk, Ukraine,
sunny.lukashuk@inbox.ru

THE CURRENT STATE OF TOURISM DEVELOPMENT IN INDIA

Purpose. In the scientific article the development of tourism in India at present was studied by the following indicators: employment of the working population in tourist area, tourism revenue, gross income in foreign currency and the number of foreign tourists.

Results. The influence of the main factors and preconditions for the development of tourism in the country, namely economic and geographical position, natural conditions and resources, historical background, cultural and religious backgrounds, and others were analyzed. The most popular tourist destinations of India and tourism, which they circulated are found.

Method. During the research the following methods such as analysis, comparative, historical, statistical, forecasting, systems and others were used.

Scientific innovation. India is characterized as one of the most perspective recreational tourist countries, not only in Asian macroregion, but also around the world. This paper examines the main types of tourism in India, including cultural cognitive and religious, that reached the biggest development in the country, because it is one of the oldest civilizations in the world.

Practical meaning. The researched results may be deposited used in studying such disciplines as "Geography", "Principles of international tourism", "Recreational geography", "Fundamentals of Investment tourism management", "Tourism geography of Asia" in lectures and seminars at the Faculty of International Relations.

Key words: India, tourism, tourist region, tourist activities, geotouristic position, tourist center, tourist resource.

Постановка проблеми в загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими і практичними завданнями. Туризм є найдинамічнішою галуззю економіки, яка поєднує соціальні, культурні та екологічні аспекти та тісно взаємодіє з багатьма іншими сферами. Роль міжнародного туризму у світовій економіці постійно зростає, і тому збільшується залежність національних економік від туристської діяльності. Туризм є пріоритетним напрямом розвитку національної економіки та культури для Індії. Це зумовлено його динамічністю, високою прибутковістю та великим позитивним соціально-економічним й культурним впливом.

Індія належить до найперспективніших рекреаційно-туристичних країн не лише Азійського макрорегіону, а й усього світу, тому питання про детальне дослідження її туристичної сфери стає все більше актуальним сьогодні.

Аналіз останніх досліджень, в яких започатковано вирішення проблем. Дослідженню особливостей туризму в Індії приділяється значна увага. Цю тему вивчали як зарубіжні, так і вітчизняні науковці. Відомі праці В. Семенова [12], А. Ліванової [9] та ін, в яких Індія вивчалась як туристичний об'єкт та описувались основні види туризму, які представлені в країні. М. Едвардс [7], Р. Пандей [11] вивчали зокрема релігію та культуру Індії, Л. Васильєв [3] – історичні особливості, які згодом вплину на розвиток туризму, В. Максаковський [10] – географію та природні ресурси. Проте, незважаючи на велику кількість публікацій на тему особливостей розвитку туризму в Індії, вона потребує узагальнення наукових праць та подальших комплексних досліджень.

Мета статті – вивчити стан розвитку туризму в Індії на сучасному етапі, завдяки комплексному аналізу основних чинників та передумов його розвитку, географії поширення найпопулярніших туристичних центрів Індії та основних видів туризму в державі.

Для досягнення поставленої мети виконувались такі *завдання*: висвітлити стан розвитку туризму в Індії на сучасному етапі, дослідити основні чинники та передумови його розвитку, проаналізувати географію поширення туристичних центрів та розглянути основні види туризму в країні.

Виклад основного матеріалу та отриманих результатів дослідження. Індія є одним з провідних центрів розвитку туризму в світі. Туристична привабливість Індії зумовлена тим, що культурні та релігійні традиції розвиваються в державі з давніх часів і зберігаються досі. Стародавні храми, буддистські монастирі, різномаїття ландшафтів, м'який клімат, унікальний життєвий устрій та психологія місцевого населення справляють значне враження на туристів. Саме тому подорож по Індії стає незабутньою і лишає тисячі позитивних вражень [12].

Особливості розвитку туризму в Індії визначає її геотуристичне положення. Індія розташована в Південній Азії і займає більшу її частину.

Вона простягнулася від Гімалаїв з півночі і до Індійського океану на півдні, від пустелі Тар на заході і до гирла р. Ганг на сході.

Особливістю економіко-географічного положення Індії є відносна ізольованість і віддаленість території, що несприятливо позначається на розвитку туризму. Крім цього, до числа несприятливих факторів розвитку туризму можна віднести наявність різноманітних соціально-економічних проблем в межах країни та відносно пізню появу на світовому туристичному ринку.

Сприятливим чинником розвитку туризму в країні є природно-географічні умови. Велику частину території займає плоскогір'я Декан, а перетинають країну 7 гірських ланцюгів, серед яких – найвища гірська система світу Гімалаї. Між плоскогір'ям і Гімалаями широкої дугою тягнеться велика Індо-Гангська низовина. Південь країни омивається Індійським океаном, південний захід – Аравійським морем, а південний схід – Бенгальською затокою (морем) [4].

Особливістю Індії є те, що майже вся територія країни перебуває в жаркому поясі (екваторіальний і субекваторіальний). Зміна сезонів визначається мусонами. Найбільш несприятливим періодом для відпочинку в Індії є час від середини червня до середини вересня, а найбільш сприятливим – після сезону мусонних дощів. З жовтня по березень триває прохолодний сезон, цей час вважається туристичним сезоном. А найкращі місяці для подорожі по Індії – листопад і грудень. Плажно-купальний сезон в Індії триває цілий рік – температура прибережних вод не опускається нижче +25°C [12].

Індію відносять до Південноазійського району Азійсько-Тихоокеанського туристичного регіону. Щороку країну відвідують 5 млн туристів. На неї припадає близько 45 % усіх туристичних прибуттів серед країн Південної Азії і більше 70 % валютних надходжень від туризму регіону. За даними ВТО, доходи від туризму в Індії перевищують 3,1 млрд. дол США [14].

Найбільших успіхів національна туристична індустрія досягла в середині 1990-рр., коли щорічний приріст числа іноземних туристів досягав 7,7 % [1]. Сьогодні туристична індустрія країни зосереджена в основному в приватному секторі. У сфері туристичного обслуговування працюють майже 42 млн чоловік. Індія входить до списку 10 країн і регіонів, де в найближчі роки буде спостерігатися динамічний ріст у цій сфері [14].

Основний потік туристів до Індії припадає на Об'єднане Королівство, США, Німеччину й Іспанію. Українці та росіяни в туристичному потоці країни складають лише 0,7 %.

В Індії виділяють Північну, Східну, Західну і Південну туристичні області. Найпопулярнішим місцем серед туристів (40 % відвідувачів) є так званий «Золотий трикутник», кути якого утворюють міста Делі, Агра і Джайпур. 25 % туристів віддають перевагу турам по північних штатах

Індії, 15 % – по західній Індії, а Західна Бенгалія і Сиккім мають 5 % туристичного попиту [14].

Великі відстані між туристичними центрами Індії зумовлюють високі ціни внутрішніх трансферів. У країні передбачено 7 спеціальних програм внутрішніх перельотів для іноземних громадян. Найпопулярніша з них – Indian Wonderfares. Квиток вартістю 300 дол. США надає право на необмежене число перельотів між різними містами країни протягом 7 днів. Аналогічні програми існують і для залізничного транспорту [14].

В Індії представлені різні види туризму. Одним з найбільш поширених є культурно-пізнавальний, адже ця країна є однією з найдавніших цивілізацій світу. Своєрідним туристичним ресурсом країни є культурний світ, його духовні і матеріальні прояви: філософія індуїзму, відтворена в архітектурі храмів, пишні палаци, величезна кількість музеїв, сучасні мегалополіси і «загублені» міста.

Найвідомішими центрами культурно-пізнавального туризму Індії є Нью-Делі, Агра, Фатіхпур-Сікрі, Мумбай та ін [12].

Нью-Делі – вважають найбільш сучасним містом в країні, так як в ньому розташована велика кількість новітніх храмів і надзвичайно розвиненою є туристична інфраструктура. Столиця має велику кількість прямих рейсів і тому є відправною точкою багатьох подорожей – як по «Золотому трикутнику», так і по північних штатах Індії. Це унікальне місто. Серед історичних пам'яток Нью-Делі найвідомішими є Червоний Форт з розташованим всередині палацовим комплексом епохи Великих Моголів і різнобарвним палацом Ранг-Махал; руїни найдавнішого пам'ятника Делі – храму Бхайрона; найвища вежа Індії (72,5 м) – ансамбль Кутб-Мінар; руїни Лалкота; Стара фортеця Пурана Кіла; палац Радж Гхат; найстаріша в Індії обсерваторія Джантар Мантар; руїни Раї Пітхора; комплекс Джахаз-Махал (палац-корабель); меморіальна арка Індійських Воріт, будівля колишнього британського Секретаріату, в якому зараз розташований Університет Делі; Будинок Парламенту; Меморіал повстання 1857 р.; офіційна резиденція президента країни – Президентський палац «Раштрапаті Бхаван»; колона Ашоки з цілісного шматка пісковика; а також одне з чудес світу – нержавіюча металева колона біля мечеті Кувват-уль-Іслам та ін [8].

Нью-Делі є дуже відомим серед туристів своїми музеями. Серед них: Національний музей, Національна галерея сучасного мистецтва, Археологічний музей Червоного Форту, Національний музей природної історії, Меморіальний музей Дж. Неру «Тінмурті-Хауз» та ін.

Перлиною Індії вважають місто Агра, де знаходиться багато справжніх «чудес світу» – біломармуровий мавзолей Тадж-Махал, Велика Фортеця Агри (Червоний форт) з цілим комплексом палаців, площ, мечетей і парків всередині подвійної стіни цитаделі, Перлова мечеть та Нагіна-Масджид, мармуровий мавзолей Джахангрі-Махал, витончена усипальниця Ітемад-уд-Даули і водний парк «Павільйон риб».

Недалеко від Агри знаходиться «місто-привид» Акбара. Сьогодні місто абсолютно спорожніло через нестачу води, проте в ньому збереглася внутрішня фортеця, «Великі ворота» Буланд Дарвазе, «чудотворний» мавзолей шейха Саліма Чішті, Імператорська мечеть, палаци, лазні, королівський монетний двір, численні площі та парки.

Представлений культурно-пізнавальний туризм і в столиці штату Махараштра – Мумбаях, які називають «воротами Індії» та «індійським Голлівудом». Сьогодні місто славиться своєю різноманітною архітектурою – колоніальні особняки старих кварталів є сусідами висотних будівель південної частини міста.

Штат Раджастхан широко відомий своєю військовою історією і безліччю стародавніх фортець. Тут, серед пустельних районів Тар, сформувалося багато древніх цивілізацій і побудовані такі колоритні міста, як Джайпур, Джайсалмер, Джодхпур і Біканер [1].

Розвинутий культурно-пізнавальний туризм і в Східній Індії, до якої відносяться штати Західна Бенгалія, Біхар, Орріса і Сіккім. Це найрізноманітніша за природними умовами територія країни, яка знаходиться між узбережжям Бенгальської затоки на півдні і Гімалаями на півночі. Місто Калькутта – адміністративний центр штату Західна Бенгалія, в ньому знаходиться найбільша в Індії Національна бібліотека, Меморіальний музей ім. Королеви Вікторії у величезному парку Майдан, грізний форт Вільям, Індійський музей та найстаріший в країні Калькутський університет, чудовий Ботанічний сад (заснований у XVIII ст.), збудований на місці легендарної «чорної діри Калькутти» Поштамт, храм Калі, Місія Матері Терези і штаб-квартира суспільства Рамакрішні, технологічний музей Бірла, будинок уряду Радж-Бхаван, собор Св. Павла, Ботанічний сад, «найзавантаженіший міст у світі» – консольний Хоура-бридж та ін. [7].

Сприяє розвитку культурно-пізнавального туризму велика кількість національних парків країни. Серед них: Казіранга, Джалдапара, Манас, Дачігам, Джавхар (включає парки Бандіпр, Нагар-хол, Мудумалай і Ваянад). Відомі серед туристів заповідники птахів – Говінд Сагар, Кеолоадео Гана, Канха, Пойнт-Калімера, Пулікат, Ведантхангал, Нал Саровар. Унікальні тигрові заповідники розташовані в Сундербанс і Сіміліпал [6].

Розвивається в Індії також релігійний туризм. У зв'язку з існуванням в державі різних релігійних течій, по всій країні поширені багато храмів і святинь, Індія – це місце паломництва людей з усього світу. Найпопулярнішими центрами релігійного туризму в країні є: Варнасі, Делі, Амрітсаара, Мадурай та ін [7].

Недалеко від міста Варнасі знаходиться оленячий заповідник «Сарнатх», де височіє храм з золотою статуєю Будди всередині. Це місце, де, за переказами, Будда проголосив своє вчення, зібравши перших послідовників. Сюди приїжджають на поклоніння буддисти зі всього світу.

Тут також знаходиться джайністській храм Сріянсантх, храми Вішванатх, Аннапурна і Манмандір, мечеті Гьянвапі (XVII ст.) та Аламгір.

Делі – це місто, яке насичене храмами всіх світових релігій, часто настільки щільно, що купол християнської церкви контрастує з індуїстськими спорудами [7].

Найбільш цікаві сикхські храми: храм Йогмайі (сестра Крішни), храм Лакшмі Нараян, найстаріший християнський храм країни – баптистська церква на Чандні-Чоук, англіканська церква Св. Джеймса, головний тибетський храм столиці – буддистська Віхара, храм богині Калі в Калкаджі і безліч інших. Величні мечеті Делі вважаються кращими зразками ісламського мистецтва – Джама Масджід, Кила-Кухна Масджид, Кхер-ул-Міназель, Мотх-ки-Масджід, Сонехрі, Фатехпур, Калан Масджід, Джамат Кхана, Моті Масджид, перша мечеть країни – Кувват- уль-Іслам, Зінат-уль-Масджид та ін [12].

У священній Матхуре, між Делі і Агрою, якщо вірити переказам, народився Крішна. Під Вріндавані (120 км від Нью-Делі), «місті п'яти тисяч храмів», розташована ще одна «перлина» країни – храм Крішна-Балар Мандір (Енгрідді-Мандір, 1975 р.), місце паломництва тисячі людей [12].

Хімачал-Прадеш і Уттар-Прадеш – міста, що займають велику гірську систему Гімалаїв і Гіндукушу, де вже багато тисячоліть знаходиться безліч буддійських монастирів і громад. Серед них: Ладак (Ладакх), місто 7 сакральних місць – Харідвар, долина Спить, свята гора Кайлаш (Кіннер Кай-ЛАШ, 6050 м) – центр світобудови, «долина богів» Кулу (Кулант-хапітха), резиденція Далай-Лами в Дхарамсалі, вражаюча долина Парбат з термальними джерелами, відомий гірський курорт Дхарамсала, священна печера Амарнатх, в якій Шива передав Парваті таємницю творіння. Найцікавіші тибетські монастирі: Табо, Данкар, Лалюнг, Рева-сар, Комік та Кі, Ханумана, Башешвар-Махадео, Біджлі-Махадео і Рагхунатха, найвисокогірніші храми Шиви і Вішну в Кедарнатхе і Бадрінатхе.

Дуже популярним серед туристів є головна святина сикхизму – Золотий Храм, побудований у 1577 р., у Амрітсарі (штат Пенджаб), який оточений священною водоюмою безсмерття.

Поблизу Джайпуру знаходяться такі культові місця, як місто Абу та його храмові комплекси – Ділвара-Мандір (священне місце джайністів), де розташовані храми Адінатха (1031 р.) і Немінатх (1230 р.). На північному заході Ченнаю розташувався відомий центр паломництва – Мадурай, в якому головною пам'яткою є храм богині Менакши (Мінакші мандир, 1560 р.) і комплекс храму Шиви (XII-XVII ст.).

Досить розвинений в країні і подієвий туризм. Найзначніші події протягом року в Індії: пард у Нью-Делі з нагоди Дня Республіки; Водний фестиваль і Фестиваль слонів у Кералі (січень); велика кількість подій під час селянського свята Лорі (січень); Міжнародний фестиваль повітряних

змійв у Ахмадабаде (січень); колоритний парад карнавальних автомобілів в Мадурі і Тамілнаді (лютий); Тиждень йоги в Рішікеш і Уттар-Прадеш (лютий); щорічний фестиваль танцю в Кхаджурахо (лютий), загальнодержавний фестиваль Шівратрі Натьянд жали (лютий-березень); весняний фестиваль Дулхенді (Пушпадолотсав) і весняне свято Шігмо в Гоа (березень) [2].

Щороку 16 березня на півночі Індії, в місті Джайпурі, проводиться Фестиваль слонів, що збирає в одному місці надзвичайно велику кількість цих тварин. Всі вони одягнені в різнокольорові тканини та гірлянди. Під час свята туристи можуть спостерігати процесію слонів, подивитися гонки на слонах та на справжні спортивні змагання з поло на слонах.

Фестиваль храмового танцю Хойсала Махотсава проводиться в Халебід і Карнатаке (квітень), десятиденний шітський фестиваль Муххарам проходить у квітні-травні, Міжнародний фестиваль квітів у Сіккімі (травень), триденний фольклорний Літній фестиваль в Раджастхані (червень), Фестиваль колісниць «Ратга Ятра» в Пурі (Орріса, червень-липень), щорічний фольклорний фестиваль Тарнетар Мела (Мелвіл) у серпні, сотні колоритних свят і феєрверків по всій країні в під час Дурга-пуджа (вересень-жовтень) і Холі (березень), а також Пушкарська ярмарка верблюдів в Раджастхані (жовтень-листопад), Міжнародний фестиваль перлів в Хайдарабаді (листопад), Міжнародний фестиваль дарів моря в Гоа (листопад), фестиваль садівництва Раджарані в Оріссі (грудень) і тисячі інших, не захоплюючих подій. Фестиваль Ганеш Чатурті (Вінаяк, серпень-вересень) присвячується популярному слоноголовому богу Ганеші [5].

У вересні-жовтні відбувається Фестиваль Богів у Кулу, частина Фестивалю Дашахра, найбільш захоплюючі події, якого проходять в Майсуре і Ахмадабаде.

Індія забезпечена сприятливими ресурсами, придатними для організації також пляжного і екологічного туризму. Штат Гоа лежить на північ від Мумбаї і вважається кращим морським курортним районом країни. Гоа – перший штат Індії, окупований європейськими колонізаторами, тому, поряд з нескінченними пляжами з білим піском, тут є велика кількість старовинних монастирів і фортець і вілл в колоніальному португальському стилі. Найвідомішим в Гоа пляжем з блискучим сріблястим піском є Колва. Найдовшим – протяжністю близько 50 км – Арамбол, а «золотий» пляж з яскраво-жовтим піском – це Мірамар. Ідеальний пляж для занять водними видами спорту – Дона Паула, а найпопулярніший серед молоді – «бірюзовий» пляж з дискотеками Калангут. Він називається бірюзовим завдяки унікальному для океанського узбережжя дну [5].

На південному заході знаходиться штат Керела, та його Малабарське узбережжя, яке вважають одним з кращих пляжних районів Азії. Крім того, Керала – визнаний центр аюрведи – особливої практики лікування та піклування про здоров'я.

Західне узбережжя Індії омивається Аравійським морем, східне – водами Бенгальської затоки. Саме тому й пляжі в цій країні різноманітні – від піщаних на південному заході до скелястих, з обривами на сході країни.

В Індії добре розвинений також екологічний туризм. Цьому сприяють прекрасна природа і мальовничі ландшафти. Колосальний інтерес становлять національні парки країни – Казіранга, Джалдапара, Манас, Дачігам, Джавхар, куди входять парки Бандіпур, Нагархол, Мудумалай і Ваянад. Всі вони охороняються державою. Добре розвинений в Індії також гірськолижний туризм. Він представлений в Аулі, де знаходяться кращі в світі схили для слаломістів і сноубордистів, а також найдовша канатна дорога; Солангу; Куфрі; Гулмарзі.

В останні роки Індія все більше перетворюється на країну лікувально-оздоровчого туризму. Якщо раніше туристам пропонували лише атрибути народної індійської медицини, наприклад, масаж, заняття йогою, медитацією, лікування травами і фруктами, то зараз все більше іноземних туристів їдуть до Індії, щоб отримати найсучаснішу медичну допомогу. За рік країну відвідує понад 200 тис. медичних туристів. За цим показником Індія посідає друге місце після Таїланду, куди щорічно приїздить понад 1 млн пацієнтів [9].

Уряди багатьох країн почали фінансувати поїздки і лікування своїх громадян в Індії. Організуються чартерні рейси до країни, якими доставляють не лише хворих із країн Заходу, але й їхніх лікарів. У найбільших готелях створені умови для перебування лежачих хворих, які потребують реабілітації після складних операцій. У Кералі знаходяться центри аюрведичної медицини, де можна зміцнити здоров'я. Аюрведичне лікування відрізняється від прийнятих в Європі методів лікування різних захворювань, а також у сприйнятті людського організму за допомогою Аюрведичного масажу зі спеціальними маслами, оздоровчого курсу, йоги та медитації що відновлює тіло, розум і душу. Ананда – найкращий центр СПА, краси і здоров'я у всій Південній Азії.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Індія належить до найперспективніших рекреаційно-туристичних країн не лише Азійського макрорегіону, а й усього світу. Щороку росте кількість відвідувачів країни та прибутки від туризму. Загалом в Індії можна виокремити 4 туристичні області: Північну, Східну, Західну і Південну. Вони відрізняються всім комплексом рекреаційних умов і ресурсів – від природних до культурно-історичних. Кожна з цих областей приваблива для туристів по-своєму. Найбільшого розвитку в країні досяг культурно-пізнавальний та релігійний туризм, адже ця країна є однією з найдавніших цивілізацій світу. Багаті природні умови і теплий клімат сприяють розвитку пляжного, екологічного, гірськолижного та медичного туризму. Морські курорти, вершини Гімалаїв, численні пам'ятники архітектури, величезна кількість

музеїв та святинь, все це приваблює туристів з усього світу та сприяє формуванню її позитивного туристичного іміджу.

У подальших дослідженнях доцільним є детальніше вивчення перспективних видів туризму в країні, таких як: річковий туризм, шопінг-туризм, та чайний туризм, що включає в себе проживання на чайних плантаціях, котрий в свою чергу є різновидом сільського туризму.

Список використаних джерел:

1. Александрова О. Ю. Міжнародний туризм : Підручник / О. Ю. Александрова. – К., 2001. – 456 с.
2. Аксьонова Л. А. Країни світу : енциклопедія / Л. А. Аксьонова. – К., 2006. – 640 с.
3. Васильєв Л. С. Історія Сходу / Л. С. Васильєв. – К., 1994 – 340 с.
4. Гладкий Ю. Н. Економічна та соціальна географія розвинених країн : Підручник / Ю. Н. Гладкий, У. Д. Сухоруков. – К., 2008. – 461 с.
5. Горячкина Т. У. Країни світу : сучасний довідник / Т. У. Горячкина, І. Р. Ярич. – К., 2008. – 608 с.
6. Гриненко Г. В. Хрестоматия по истории мировой культуры / Г. В. Гриненко. – М.: Юрайт, 1998. – 669с.
7. Эдвардс М. Древняя Индия. Быт, религия, культура / Пер. с англ. С. К. Меркулова. – М., 2005. – 243с.
8. Зоріна Г. І. Основи туристської діяльності / Г. І. Зоріна. – Н., 2001. – 121 с.
9. Ливанова А. И. Встреча с Индией / А. И. Ливанова. – Минск 1999. – 115с.
10. Максаковский В. П. Економічна та соціальна географія світу : Підручник / В. П. Максаковский. – К., 2008. – 398 с.
11. Пандей Р. Б. Древнеиндийские домашние обряды (обычай): Пер. з англ. А. А, Вігасина / Р. Б. Пандей. – М., 1990. – 319 с.
12. Семенов В. І. Туризм в Індії / В. І. Семенов – К., 2004. – 154 с.
13. Ульциферов Р. Індія. Карманная энциклопедия / Р. Ульциферов. – Москва, 2006. – 231 с.
14. World Tourism Organization UNWTO. – [Electronic resource]. – Mode of access : www2.unwto.org/ru

Список использованных источников:

1. Александрова А. Ю. Международный туризм: Учебник / А. Ю. Александрова. - М., 2001. - 456 с.
2. Аксенова Л. А. Страны мира: энциклопедия / Л. А. Аксенова. - К., 2006. - 640 с.
3. Васильев Л. С. История Востока / Л. С. Васильев. - М., 1994 - 340 с.
4. Гладкий Ю. Н. Экономическая и социальная география зарубежных стран: Учебник / Ю. Н. Гладкий, В. Д. Сухоруков. - М., 2008. - 461 с.
5. Горячкина Т. В. Страны мира: Современный справочник / Т. В. Горячкина, И. Г. Ярич. - М., 2008. - 608 с.
6. Гриненко Г.В. Хрестоматия по истории мировой культуры / Г. В. Гриненко. - М. : Юрайт, 1998. - 669с.
7. Эдвардс М. Древняя Индия. Быт, религия, культура / Пер. с англ. С. К. Меркулова. - М., 2005. - 243с.
8. Зорина Г. И. Основы туристской деятельности / Г. И. Зорина. - Н., 2001. - 121 с.
9. Ливанова А. И. Встреча с Индией / А. И. Ливанова. - Минск 1999. - 115с.
10. Максаковский В. П. Экономическая и социальная география мира: Учебник / В. П. Максаковский. - М., 2008. - 398 с.
11. Пандей Р. Б. Древнеиндийские домашние обряды (обычай): Пер. с англ. А. А, Вигасина / Р. Б. Пандей. - М., 1990. - 319 с.

12. Семенов В. И. Туризм в Индии / В. И. Семенов - М., 2004. - 154 с.
13. Ульциферов Р. Индия. Карманная энциклопедия / Р. Ульциферов. - Москва, 2006. - 231 с.
14. World Tourism Organization UNWTO. - [Electronic resource]. - Mode of access: www2.unwto.org/ru

References:

1. Aleksandrova O. International tourism: Textbook / O. Alexandrova. - K., 2001. - 456 p.
2. Aksenova L. Countries of the World: Encyclopedia / L. Aksenova. - K., 2006. - 640 p.
3. Vasiliev L. History of East / L. Vasilyev. - K., 1994 - 340 p.
4. Gladky Y. Economic and social geography of foreign countries: Textbook / Y. Gladkyj , V. Sukhorukov. - K., 2008. - 461 p.
5. Horyachkyna T. Countries of the world: the current directory / T. Horyachkyna, I. Yarych. - K., 2008. - 608 p.
6. G. Grinenko. Reading on the history of world culture / G. Grinenko. - M.: Yurayt, 1998. - 669 p.
7. M. Edwards. Ancient India. Way of life, Religion, Culture / Tr.from English. S. Merkulova. - M., 2005. - 243 p.
8. Zorina G. Basics of tourist activity / G. Zorina. - N., 2001. - 121 p.
9. Lyvanova A. Meeting with India / A. Lyvanova. - Minsk, 1999. - 115 p.
10. Maksakovsky V. Economic and Social Geography: Textbook / V. Maksakovsky. - K., 2008. - 398 p.
11. Pandey R. Ancient Indian home customs : Tr. from English. A. Vihasyna / R Pandey. - M., 1990. - 319 p.
12. Semenov V. Tourism in India / V. Semenov - K., 2004. - 154 p.
13. R. Ultsyferov. India. Karmannaya Encyclopedia / R. Ultsyferov. - Moscow, 2006. - 231 p.
14. World Tourism Organization UNWTO. - [Electronic resource]. - Mode of access: www2.unwto.org/ru